

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros Decretalium, Tomus ...

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Qvæstio IV. In Tit Iv. De Mutuis Petitionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

QVÆSTIO IV.

IN TIT. IV. DE MUTUIS PETITIONIBUS.

523. **C**um subinde contingat, quòd Reus ab Actore in iudicio conventus, reconveniat Actorem, & vicissim ab illo petat debitum; hæc *conventio & reconventio, mutue petitiones* dicuntur, nec aliud sunt, quàm conventio Rei ex parte Actoris, & hujus reconventio ex parte Rei. Quando enim Reus libellum Actoris à Judice accepit; & petitione cognita vicissim habet, quod exigat ab Actore, obtinendum in iudicio, puta, si compensatio non sit locus, offerre vicissim solet Judici libellum, quo mutuo petit ab Actore, quod sibi debitum est, expressa in libello petendi, ac debendi causa, prout quaestione superiori dictum est de oblatione Libelli.

ARTICULUS I.

Quæ dicantur mutue petitiones?

524. **E**x præcedente numero constat, per mutuas petitiones intelligi, actionem, quâ Reum convenit Actor; & in eodem iudicio Reus reconvenit Actorem, vicissim aliquid exigendo ab eo per Libellum Judici oblatum. *Reconventio* definitur actio à Reo convento adversus Actorem durante conventionis iudicio, sub eodem Judice, parique passu agitata. Hinc *reconventio* est Rei; & *conventio*, Actoris mutua petitio; ac in re non est aliud, quàm conventionis ab Actore factæ retortio. Alii dicunt, reconventionem esse mutuam actionem, & fieri posse coram Judice ordinario, & delegato; Novellâ, de Executorib. *¶ illud.* & in Authent. & consequenter. *C. de sentent.*

525. Reconventionis æquitas commendatur in *L. Papinianus. 14. C. de sentent. & interlocut.* ubi dicitur: cum Papinianus, summi ingenii Vir, in quaestionibus suis ritè depotuerit, non solum Judicem de absolutione rei iudicatæ, sed & ipsum A-

ctorem, si *contrario obnoxius fuerit inventus*, condemnaret, hujusmodi *sententiam, non solum roborandam, sed etiam augendam esse sancimus: ut liceat Judici vel contra Actorem ferre sententiam, & aliquid eum daturum, vel facturum pronuntiare, nulla ei opponenda exceptione, quòd non competens Judex agentis esse cognoscatur.* Cujus enim in agendo observat arbitrium, eum habere & contra se Judicem in eodem negotio non dedignetur. Idem habetur 3. q. 8. c. *Accusatores. 1.* ibi: *nullum eorum* (nimirum Episcoporum) *sententia à non suo Judice dicta constringat;* quia & leges seculi id ipsum fieri præcipiunt, ut Codice, libro septimo, titulo de sententiis & interlocutionibus omnium iudicum; lege penultimâ. *Cujus in agendo quis observat arbitrium, eum habere etiam contra se Judicem in eodem negotio non dedignetur;* sic Zepherinus Papa, ad Episcopos Sicilia. Et ratio est, quia non debet Actori in iudicio licere, quod Reo non permittitur, *L. non debet, 41. ff. de Regul. juris.*

Not. autem, soli Reo competere reconventionem, uti colligitur ex dicta *L. Papinianus;* & Authent. *Et consequenter, C. de sentent. & interlocut.* ibi: *Et consequenter ego ab aliquo conventus, si vicissim ipsum pulsare velim: statim quidem hoc non licet, nisi apud eundem Judicem; qui, si displiceat, intra viginti dies recusari potest, aliusquè mereri, apud quem rursus utrumquè negotium ventiletur.* Alioqui lite contra me motâ, prius ventilatâ, & terminatâ, tunc demum & ego admittar. Hinc Actori reconvento à Reo, per ipsum convento, non licet etiam reconvenire Reum; ne actiones & lites in infinitum cumulentur; id, quod juri inimicum esse, colligitur ex *c. 2. de rescript. in 6.* ibi: *cum in multis juris articulis infinitas reprobetur;* nam reconventio est actio partis *conventa;* non autem *reconventa,* ut liquet ex definitio-

ne

ne reconventionis in n. 524. Et quoniam reconventio est propriè actio, quæ non eadit in eum, qui non habet legitimam personam standi activè in judicio; tamen si excommunicatus conveniatur ab altero, istum ille reconvenire non poterit ex dictis; cum reconventio non sit tam defensio, quàm vera actio, & judicialis petitio.

ARTICULUS. II.

Coram quo Judice fieri debeat reconventio?

527. **E**X Authentica, & consequenter, colligitur, Actorem reconveniri posse à Reo, coram eodem Judice, coram quo ipse conventus est ab Actore; nam illa indefinitè loquitur; adeoque procedit saltem de Judice ordinario, si coram eo, tanquam competente, & capace, conventus sit ab Actore. Idem colligitur de Judice delegato, ad petitionem Actoris dato, per c. Ex literis. 1. h. 2. Cum enim Plebanus, & Clerici Maturenses à Papa impetrassent rescriptum ad Judices contra Abbatem, & Conventum Monasterii Maturensis super quibusdam controversiis; eo oblato rescripto, Abbas & Conventus vicissim capitula proposuissent, ad quæ Plebanum & Clericos respondere sibi coram eisdem delegatis Judicibus petebant; hanc eorum petitionem justam esse respondit Alexander III. & mandavit: quatenus actione Plebani, & Clericorum proposita, & responsione facta: monitione præmissa, compellatis eosdem, memoratis Abbati, & fratribus in continenti coram vobis super suis quæstionibus respondere, ut vicissim postmodum rationes partium audientes, concordia vel judicio utriusque negotium terminetis.

528. Dixi: ad petitionem Actoris dato; nam si delegatus datus sit ad instantiam utriusque partis, vel motu proprio delegantis, secus dicendum est; quia in hoc casu cessat ratio, propter quam admittitur reconventio, quando delegatus datus est ad instantiam partis, quæ in eo sita est; (ut patet ex cit. L. Papinianus) quod non Tom. II.

debeat dedignari eundem habere Judicem contra se, quem sponte elegit pro se, contra alterum; sic Abbas inc. 1. h. 1. n. 3. Bartolus in Authent. Et consequenter. Et quamvis Squillante de privilegiis Clericorum c. 7. num. 62. apud Barbosam in dict. c. 1. n. 5. indefinitè tradat, non admitti reconventionem, si delegatus fuisset impetratus à Reo; videtur tamen distinguendum, ut procedat, si Actor vellat Reum reconvenire; quia reconventio datur solùm convento, non convenienti: non autem, ut tunc non liceat Reo instituire reconventionem Actoris, nisi fortè propter hoc ipsum, quod à Reo impetratus sit, Judex suspectus foret; sed hoc etiam opponi posset contra Judicem impetratum ab Actore.

Et quoniam, ut locus sit reconventioni, Judex debet habere jurisdictionem, vel ordinariam, vel delegatam; cum reconveniens supponatur ab Actore conventus coram illo, quod non stat sine jurisdictione competente Judici conventionis: Arbitri autem compromissarii, seu voluntarii, ac electi consensu partium (secus est de Arbitris necessariis, seu Arbitris juris) nullam habeant jurisdictionem, ut constat ex lib. 1. tit. 43. de Arbitris; sequitur, coram Arbitris voluntariis non esse locum reconventioni.

Præter hæc in præsentem quæres ulterius, an reconventioni locus sit, si Actor à conventionem velit desistere? Affirmativum opinio se firmat in eo, quod, supposita conventionem, ipsum jus Judici conventionis proroget jurisdictionem contra ipsum, si à Reo reconveniatur; ergo non potest Reo negari reconventio, jure concessa, ex arbitrio Actoris pro libitu à conventionem desistentis; sed negantes respondent, quod Actori nolenti respondere, negaretur audientia; quia Reus non præsumitur velle insistere reconventioni, nisi alter insistat conventioni; ergo ubi iste desistit, præsumitur etiam desistere alter, quin tamen Actor ulterius in conventionis puncto audiatur.

Quæres. 2. an Judex in causa reconventionis possit procedere, si Actor, succum-

fuccumbens in causa conventionis, appellat? Difficultas est ex eo, quod uno iudicio utraq̄ue causa debeat terminari; atque adeo, cum appellatio à sententia in causa conventionis, supponat sententiam super ea latam, hæc autem ferri nequeat, nisi etiam latâ sententiâ super causa reconventionis, videtur & hæc prius finienda, quam appelletur; consequenter quæstioni non esse locus: quia tamen fieri potest, quod non sit necessè, unâ eademquè sententiâ utrâmq̄ue causam terminari (ut si una liquida sit, altera indigeat examine longiori) videtur dicendum, iudicem posse procedere in causa reconventionis, etiam interposita appellatione à sententia conventionis; cum sint causæ diversæ; & Actor in causa reconventionis per nullam adhuc sententiam sit gravatus; his præmissis:

§. Unicus.

An Clericus reconveniri possit coram Iudice Laico?

532. **C**Asus esse potest, si Clericus apud Iudicem secularem ageret contra Laicum, & is habens vicissim aliquam prætensionem contra Clericum, hunc reconvenire vellet coram eodem Iudice seculari? ut hoc resolvatur, not. communem Doctorum opinionem esse, quod Clericus in causa merè spirituali reconveniri non possit coram Iudice Laico, seu seculari. Quamvis enim verum sit, quod, qui alterum convenit coram Iudice suo, suppositâ legis constitutione proroget jurisdictionem, debeatque esse contentus, ut & ipse coram eodem conveniri possit in causis etiam diversis, ut constat ex dict. num. 525. hoc tamen intelligendum est, si talis Iudex habeat præexistente aliquam jurisdictionem cognoscendi de talibus causis; aliàs enim nulla jurisdictionis prorogatio fieri potest, ut diximus à numer. 292. sed in Iudice laico, seu seculari nulla præexistit jurisdictio cognoscendi causas merè spirituales, ut ex se constat, & colligitur ex c. Tuam, 3. de ordine cognit.

533. Ex hoc autem sequitur, nec in causis annexivè spiritualibus; nec etiam in criminalibus reconveniri posse Clericum coram Iudice Laico, seu seculari; ita Layman in c. i. h. t. num. 3. quia in Iudice Laico nulla præexistit jurisdictio iudicandi de causa spiritualibus annexa, ut constat ex num. 66. & patet ex cit. c. Tuam, ubi expressè habetur, quando coram Iudice Laico petenti hæreditatem objicitur defectus natalium, vel exceptio Nativitatis, hanc causam, & quæstionem debere prius terminari coram Iudice Ecclesiastico, non seculari; & hunc debere supersedere etiam in causa principali, dum illa incidens ab altero terminetur: at quæstio de natalibus non est merè spiritualis, sed solum *annexa spiritualibus*; ergo. Altera verò pars de causis criminalibus Clericorum, constat pariter à numer. 93.

534. Potissima difficultas est, an Clericus reconveniri possit in causis merè civilibus, & profanis? Haunoldus tom. 5. de iure, & Inst. tr. 3. num. 338. censet, in reconventionem non esse locum exceptioni dilatorie, desumptæ *ab incompetencia*, quod nimirum reconveniendus non sit subiectus Iudici, licet coram ipso alterum convenit; rationem sumit ex dicta L. 14. de qua n. 525. ibi: *nulla ei opponenda exceptio, quod non competens Iudex agentis esse cognoscatur*. Sed hoc fallit, ubi Clericus reconveniretur coram Iudice Laico, in mere spirituali, vel annexo, uti & in criminalibus, ut dictum est præcedente num.

535. Barbosa c. i. h. t. num. 4. ad illa verba (compellatis eosdem *coram Vobis* super suis quæstionibus respondere, nimirum Reo, qui coram ipsis ab Actore conventus fuerat) vult reconventioni locum esse, *etiamsi Iudex reconventionis sit incompetens, veluti Laicus ratione Clerici*; & pro sua opinione satis copiosos refert Authores; sed hoc ex decisione illius capituli non rectè deducitur; quia ibi non fuit iudicium inter *Clericum Actorem*, & *Reum Laicum*: sed inter *meros Clericos*, nimirum inter Plebanum, & Clericos Maturense, contra Abbatem, & Fratres

tres Maturenſis Monafterii, à quibus Abbas, cum ſuis conventus, reconvenit Plebanum, & focios. Deinde, quod defumitur ex L. 14. (de qua n. 525.) eſt diſpoſitio juris civilis, non valentis decernere contra Immunitatem Clericorum, utroque jure, Eccleſiaſtico, & ſeculari, imò & Divino conceſſam Clericis, de quo egimus ex profeſſo lib. 1. tit. 2.

536. Andreas Vallenſis *h. t. num. 3.* in quaſtione propoſita pro ſententia abſolutè affirmante ſic loquitur: qui non cogitur in aliquo loco judicium pati, ſi ipſe ibi agat, cogitur excipere actiones, & ad eundem Iudicem mitti: *etiamſi Clericus ſit, qui coram Judice Laico Reum convenit*, ex receptiori DD. ſententia; quia ſcilicet rationi, ob quam coram laico Clericus conveniri non poteſt, prævalet, æquitate ſuadente; cum non debeat quis quem dedignari Iudicem, cujus in agendo arbitrium ſecutus eſt, L. *cum Papinianus. can. Accuſatores, §. cujus in agendo.* 11. q. 8. Et hujus reſpectu Abbas & Felinus materiam reconventionis ſcribunt eſſe favorabilem, cui accedit, quòd in judiciis inter litigantes ſervanda ſit æqualitas, L. *non tamen.* 26. *in fine, ff. de re judicata;* L. *ult. C. de fructibus;* & litum expenſis: nec perſonarum ratio haberi debeat, c. *in judiciis*, de R. J. in 6.

537. Confirmat. 1. quia non obſtat c. *ſi diligenti*, de foro compet. ex quo non licet Clerico vel expreſſè, vel tacitè jurisdictionem laici in ſe prorogare, & ibi communiter Canoniſtæ; quia hoc caſu prorogat non Clericus ipſe jurisdictionem Laici in ſe, ſed ipſa lex prorogat, ſeu potius dat, & deſert laico jurisdictionem in Clericum, dict. L. *cum Papinianus*. Et idèd hæc prorogatio eſt legalis, ſi ita vocare lubeat: nam cum Summus Pontifex nuſquam veruerit Clericum coram Judice laico conveniri, videtur voluiſſe hac in parte ſequi legem civilem, arg. c. 1. de novi operis nuntiat. latè Theop. Giſebert, de reconvent. c. 11. præſertim cum videamus Pontificem delegati Judicis jurisdictionem ad cauſam, in delegationis reſcripto non expreſſam, ſpeciali reconventionis favore prorogaſſe, &

voluiſſe modum procedendi, datum in cauſa conventionis, intelligi repetitum in cauſa reconventionis, c. 1. & 2. *h. t.* Conſtat autem competentem eſſe Judicem alicujus, qui in eum jurisdictionem à lege habet, L. 1. *ff. de eo, cui mand. eſt jurisdict.*

538. Secundò, quia, cum liceat Clerico Laicum coram Judice Eccleſiaſtico convenire; æquum eſt, ut Laico quoque liceat Clericum coram Judice laico reconvenire: in iis ſcilicet cauſis, de quibus cognoſcere Laicus poteſt, non autem in iis, de quibus cognoſcere nequit, veluti in cauſa matrimonii, decimarum, & aliis ſpiritualibus: item criminalibus, quæ infamant, aut capitales ſunt, gloſſa in c. *Atſi Clerici, V. tenet*, & ibi latè Panorm. n. 10. & ſeqq. de judiciis, Clarus Pract. crimin. q. 63. n. 6.

539. Tertiò, quia non obſtat, quòd privilegium Clerici, ne conveniatur coram Laico, ſit toti Ordini Clericorum conceſſum: nam pariter, quod Legati legationis tempore conveniri non poſſint, publicæ utilitatis favore inductum eſt; & tamen reconveniri eos poſſe conſtat ex L. 2. *§. Sed eſi agant, ff. de judiciis*. Indeque ſequitur duntaxat, Clericum non poſſe prorogare jurisdictionem laici in ſe; in præjudicium Ordinis Clericalis; non autem, quòd ipſa lex id non poſſit.

540. Quartò, quia non obſtant jura, quæ veſtant Clericum à Judice ſeculari abſolvi, vel condemnari, ſub pœna excommunicationis c. 1. 2. & cit. c. *ſi diligenti, de foro compet. c. Denique, diſt. 96.* quia intelligi poſſunt de cauſis merè ſpiritualibus, vel quoad conventionem, prout in c. *qualiter.* 16. *de judiciis*, indicant illa verba, ne Clerici trahantur à Laicis ad judicium ſeculare.

541. Hæc tamen rationes non videntur evincere intentum; primò enim in quantum ſe fundant in dicta L. *Papinianus* 14. ea juris civilis diſpoſitio non poteſt porrigi ad Clericos, utpote utroque jure exemptos à foro Judicis Laici, ut conſtat ex dictis à n. 357. porrò ratio, quòd quis non debeat dedignari Iudicem, cujus in agendo ſecutus eſt arbitrium, non adeo fundatur in æquitate naturali, ut hæc porrigatur ad com-

prehendum quemcunque casum; cum ipsi quoque (ut dicemus in seqq.) qui cateroquin stante pro affirmante sententia, plures admittant limitationes, in quibus non procedit ea regula indefinite, quod conveniens aliquem coram Judice non suo, reconventus debeat eundem sustinere etiam contra se, suadente id equitate naturali; procedit ergo solum, nisi obviet exceptio jure recepta. Unde dato, quod materia reconventionis sit favorabilis, & consequenter petat æqualitatem inter litigantes; intelligendum tamen venit, *secus casibus jure exceptis*; id, quod ipsi sustinere debent in suis limitationibus, de quibus infra; præsertim, cum etiam hoc ipsam, quod assumunt de æqualitate inter litigantes servanda, fallat in pluribus, ut ostensum est à n. 173. ubi respondimus ad quaestionem, in quibus Actor, & Reus *jure pari, vel dispari* gaudeant.

542. Ad 1. confirm. in n. 537. Resp. plura contineri. Nam, quod dicitur non obstare c. *Si diligenti*, negandum est; nec contrarium probant adducta. Dato enim, quod in casu reconventionis non Actor, sed ipsa lex judici cateroquin alieno proroget jurisdictionem, in eum, qui coram ipso alterum, tanquam in foro competenti convenit; hoc tamen intelligendum est, quando jurisdictione prorogabilis est; at, si in Judice conventionis non præexistat ulla jurisdictione cognoscendi *talem causam*, super qua titulo reconventionis cognoscere deberet, jurisdictione ejus non est prorogabilis, ut ostensum est à n. 292. constat autem, quod in Judice seculari nulla præexistat jurisdictione cognoscendi de causis Clericorum, non tantum criminalibus, sed etiam civilibus ex dict. n. 66. & 93. ergo.

543. Deinde negandum est, quod Summus Pontifex nunquam venerit. Clericum coram Laico conveniri; primò enim hoc veterunt aperte Summi Pontifices, ut ostendimus l. 1. tit. 2. & hinc in præmissis à n. 66. sed ipsi quoque Principes seculares, ut constat ex l. 1. tit. 2. Nec juvat, quod Vallenfis adducit ex c. 1. & 2. h. r. ibi enim non prorogatur jurisdictione Judicis etiam in reconventum à Reo Actorem, *nisi in casu, ubi uterque fuit Clericus*, ut ostendimus jam supra n. 535. privilegium enim fori eximens Clericum à foro Laico, non eximit à foro Ecclesiastico. Hinc esto

verum sit, competentem esse Judicem Titii v.g. qui in eum jurisdictionem à lege habet; probandum tamen restat, quod Judex Laicus in Clericum jurisdictionem à lege habeat; cujus contrarium constat ex n. 66. & seq.

Ad 2. confirm. in n. 538. Resp. argumentum fieri ab eo, quod digniori, vel majori licet contra minus dignum, ad inferiorem, ut idem liceat huic contra illum; quod profectò non rectè concludit, nisi probetur, causam antecedentis communem esse illi, pro quo concluditur in consequenti. Deinde dato antec. N. conseq. Ratio discriminis est, quia in Judice Ecclesiastico præexistit jurisdictione cognoscendi causas etiam profanas Laicorum, illi pluribus juribus attributa, ut constat ex dict. à n. 115. at in Judice Laico nulla præexistit jurisdictione cognoscendi causas etiam profanas Clericorum, illi ullà lege, vel canone attributa, ut citatis locis ostensum est; ergo.

Ad 3. confirm. in n. 539. Resp. non rectè fieri argumentum a Legatis ad Clericos in hoc casu; ratio est, quia exemptio Legatis competens dispositione juris civilis, eodem jure limitari potuit exceptione certi casus; sicut jure canonico limitari potest exemptio Clericis concessa dispositione juris canonici; at, quod illis concessum est jure canonico, limitari non potest jure Laico, & seculari; hæcenus autem nullibi ostensum est, jure canonico limitatum esse privilegium exemptionis a foro Laico, Clericis concessum jure Ecclesiastico; ergo. Ad id, quod additur de prorogatione jurisdictionis facta à lege, responsum est n. 543. & ostensum, huic prorogationi legali non esse locum; imò in hoc casu eam non posse prorogari.

Ad 4. confirm. in n. 540. negatur non obstare jura inibi relata; contrarium enim ostensum est, tum lib. 1. tit. 2. tum hinc à n. 66. & tit. de foro competente, à n. 241. Deinde Vallenfis, volens ea jura, Clericos eximentia à foro Laico, intelligi de *Spiritualibus*, paulò antè concesserat, ut retulimus n. 538. ex ipsomet, Clericum non posse conveniri coram Judice Laico, *in causis criminalibus*, vel *decimarum*, & tamen nec causæ criminales Clericorum sunt spirituales; nec causæ decimarum sunt spirituales simpliciter, sed tantum *annexivè*.

Deni-

Denique in prædictis juribus non tantum esse Sermonem de spiritualibus *in se*, vel *per annexionem*, sed etiam de bonis Ecclesiasticis, & personarum Ecclesiasticarum, pluribus ostensum est lib. 1. tit. 2.

547. Henricus Zoësius h. t. n. 4. postquam retulit communem sententiam affirmantium, jure civili, & canonico, permiffam esse reconventionem sine distinctione Judicis, *laicus sit, an Clericus, Ordinarius, an delegatus*, etiam si causæ per reconventionem propositæ non sit competens; non factâ etiam distinctione inter personas reconvenientes, & reconventas, *laici sint, an Clerici*, subjungit: posset tamen alicui contrarium non improbabiler videri, per textum in c. *si diligenti*. 1. 2. tit. 2. quod non vult Clericos, sive volentes, sive inuitos, subire judicia secularia, ne quidem ex pacto per juramentum vallato. Sub hæc, ad fundamentum negantium producendum hæc addit: alii tamen, qui opinionem communem tuentur; ibi tantum volunt prohiberi prorogationem jurisdictionis laicæ *per hominem*, quando hoc principaliter agitur; non etiam, quando ex consequenti *per legem* inducitur prorogatio. Et hoc, si agatur *de re profana*, de qua *in abstracto judicare potest Laicus*: nam *si spiritualis esset*, reconventio non permetteretur; sic ille.

548. Ex quo Zoësii discursu deduci posset pro favore affirmantium hoc argumentum: quando casus controversus, de quo agitur, non est decisus in uno jure, v. g. *canonico*, rectè Judex juvatur ex resolutione contenta in jure altero, v. g. civili; vel e contra, ut colligitur ex c. 1. de novi operis nuntiatione; sed an Clericus reconveniri possit coram Judice seculari, quando Clericus convenit Laicum coram seculari Judice, saltem in causa profana, seu civili, non est decisum in jure canonico, saltem expressè; decisum autem est in jure civili, saltem indefinitè; ergo rectè Judex juvatur ex decisione juris civilis, quæ communis est, ut patet ex præced. num. Deinde, ut prorogetur in aliquem jurisdictionis Judicis alieni, sufficit, quòd in eo præexistat jurisdictionis cognoscendi de tali causa, saltem in abstracto;

sed Judex secularis de causa profana, & civili saltem in abstracto cognoscere potest, ut per se patet; ergo in causa reconventionis prorogari potest, si non ab homine, saltem à lege, jurisdictionis secularis in Clericum, qui coram ipso convenit Laicum, esto alias Clericus non possit conveniri coram Judice Laico etiam in tali causa.

Ad 1. Resp. datâ majori, sub limitationibus consuetis, quando scilicet jus civile non fovet peccatum, expressè opponitur Sacris Canonibus, aut Immunitati Ecclesiarum, vel personis Ecclesiasticis, earumque bonis, ut dictum est alibi; sed negotium minorem, ut jam ostensum est, si attendatur concessio majoris sub factâ limitatione. Ad 2. Neg. maj. Nam, ut constat ex num. 538. in Judice seculari præexistit jurisdictionis cognoscendi causas criminales, decimarum, &c. sumptas *in abstracto* (nimirum præscindendo, an sint causæ criminales Laicorum, vel Clericorum; an decimæ sint Ecclesiasticæ, an Laicæ?) & tamen de illis sumptis *in concreto* (nimirum *de causis criminalibus Clericorum*; de decimis Ecclesiasticis) cognoscere non potest; ergo non sufficit ad prorogationem etiam legalem, quòd in Judice præexistat jurisdictionis circa talem causam in abstracto; quibus positis:

Ad quæstionem initio propositam 549. Resp. verius, ac juri conformius esse, Clericos *reconveniri* non posse coram Laico Judice, etiam in causa profana, seu merè civili. Ratio est, quia non est recedendum à dispositione generaliter prohibitoria, nisi casus aliquis specialiter sit jure in contrarium exceptus, aut cogat ratio convincens; atqui dispositio generaliter prohibitoria est, ne *in ulla causa* Clericus coram Judice laico judicetur, exceptis causis feudalibus; & ab hac dispositione generaliter prohibitoria casus reconventionis etiam in causa profana, & civili nullo jure in contrarium est exceptus, nec etiam ulla ratio cogit ad ejusmodi exceptionem; ergo reconventioni Clerici coram Laico Judice etiam in causa profana, & merè civili non est locus; prima pars minoris constat ex dict. l. 1. tit. 2. & *superius à n. 66.* altera etiam ex rationi-

tionibus in contrarium, ut patet ex responsionibus ad contraria; ergo.

551. Dixi: *opinionem negantium esse juri conformiorem*; nam opinioni affirmantium non possunt in hoc casu favere leges Principum secularium, ut notavimus in præmissis; quia leges civiles, seu Cæsareæ, quæ statuunt, quòd Actor litigans coram aliquo Judice, à Reo reconveniri possit, & respondere teneatur coram eodem Judice, licet alioquin ab ejus jurisdictione exemptus sit, pertinet solum ad subditos laicos, neque extendi possunt ad Clericos, qui omnimodè à jurisdictione seculari sunt exempti: cum hujusmodi leges non sint approbatæ, aut receptæ à Jure Canonico: neque enim Ecclesia recipere solet leges civiles, quæ Clericali Ordini præjudiciales, seu onerosæ sunt, aut libertati Ecclesiasticæ adversantur.

552. Dici etiam non potest, eas leges Principum esse canonizatas jure Sacrorum Canonum. Quamvis enim reconventio permixta, & approbata sit à Jure Canonico; non tamen est approbata, in ordine ad personas litigantes coram Judice seculari, sed pro foro Ecclesiastico, & quoad partes litigantes apud Judicem Ecclesiasticum, coram quo Clerici, sive à Clericis, sive à Laicis conventis reconveniri possunt: imò etiam Laici in causa spirituali, vel Ecclesiastica; ut diximus supr.

553. Dices: causâ. 3. q. 8. c. *Accusatores*. 1. à Zephyrino Papa clarè approbatur textus legis penultimæ, Cod. *de sentent. & interlocut.* cum dicto capitulo primo, hujus legis formalia verba (*cujus in agendo quis observat arbitrium, eum habere etiam contra se Judicem in eodem negotio non dedignetur*) apertè inserta reperiantur, ut constat ex textu, §. *Nullum*; ergo reconventioni Clerici coram Judice Laico, etiam de jure Canonico locus est. Resp. nego anteced. Ad prob. dist. verba legis citato capitulo clarè inserta sunt à Gratiano, C. à Zephyrino Papa, N. ex hoc autem, quòd leges quandòque reperiantur insertæ Sacris Canonibus, non rectè deducitur, eas esse Canonizatas, seu in vim Canonis assumptas; sed requiritur, quòd assumptæ sint ab illo, qui eis suam auctoritatem potest impertiri; quod

in dato casu factum non est; nam, ut rectè notat glossa in dict. c. 1. *V. cujus in agendo*, hæc lex non est de capitulo; inserta tamen fuit à Gratiano, occasione illorum verborum: *nullum constringit sententia à non suo Judice dicta*, ut scilicet exciperet casum reconventionis, secundum quod jure permixta est; cum quandòque cesset, ut pluribus ibidem specificat, de quibus etiam dicemus infra à num. 557. Et hoc etiam glossa repetit in V. ut *Codice*, dicens, illa verba citati c. *Accusatores*, incipiendo à verbis ut *Codice*, usque ad V. *Judices*, non esse in *Epistola Zephyrini*, nec in vetustis Gratiani codicibus.

Dixi: 2. *opinionem negantium esse conformiorem juri*; nam consuetudo in contrarium, ut nimirum Clerici in civilibus, & profanis coram Judice seculari reconveniantur, in multis locis usurpatur; quia tamen non omnis consuetudo jus tribuit, cum sæpe sit illegitima, imò nunquam legitime inducta etiam de tacito, & legali consensu ejus, qui contrariam legem tulit, imò sæpius reprobata, non propterea licitum facit agere, quod consuetum est; nec ex eo, quòd Summus Pontifex ejusmodi Laicorum consuetudines toleret, illas etiam tacitè, & facto approbat, ut claro jure demonstravimus alibi, ex c. *cum non ignores*. 15. *de præbend.* ubi, ut habetur in tota lectione illius textus, reprehendit Pontifex Archiepiscopum Genuensem, volentem in sua Diocesi inducere consuetudinem Ecclesiæ Gallicanæ, quæ unum ad plura beneficia recipit contra Sanctorum Canonum instituta, ac expressè dicit, *nec eam à se approbari, licet non possit præ multitudi- ne peccantium emendari.*

Vide. n. 432.

ARTICULUS III.

In quibus causis locus sit reconventioni?

IN hac quæstione communis regula traditur, jure communi reconventionem fieri posse in omnibus causis, specialiter non exceptis; quamvis aliqui ex dicta

dicta L. 14. de qua n. 525. existiment, eam regulam non procedere, nisi mutue petitiones, seu conventio, & reconventio in eadem causa instituantur, eò, quòd lex dicat in eodem negotio; negotium autem juridicè ster pro causa; sed communis DD. sententia tenet, ibi negotium non accipi pro causa; ut aliàs communiter solet; sed pro instantia, nimirum; Reum conventum posse in eadem instantia reconvenire Actorem; id, quòd præter alios etiàm explicat Corvinus h. t. in fine dicens: negotium seu causam conventionis & reconventionis dici eandem causam, seu idem negotium, eò, quòd idem Judex, iidem litigantes, eadem instantia, & una sententia determinanda. Hinc Reus conventus ab Actore actione empti, potest eum reconvenire actione mutui, vel locati, aut qualibet alia non excepta. Nihil enim curandum, ait Zoësius in 42. Cod. tit. 1. num. 36. quòd reconventio non oriatur ex eadem causa cum conventione; cum hoc non requiratur, & sufficiat qualiscunq; casus, ex quo Reus vult reconvenire agentem; adeò ut etiam coram Curia Feudali, quæ non cognoscit de aliis quàm feudalibus, reconveniri Actor possit de pecunia aliunde debita, gloss. 1. in fin. 2. Feud. tit. 16. Wamelf. Conf. de jure Pont. 71. num. 5. & Cent. 1. Conf. 40. n. 1. & seq.

356. Hinc etiam negandum est, quòd conventus actione reali, non possit Adversarium reconvenire actione personali, vel e contra; nam in hoc casu rationi, ex qua procedit Imperator in L. 14. de qua n. 525. aequè locus est, ac si conventus realiter, reconveniret Actorem eodem genere vindicationis, seu actionis realis; nec obstat, quòd Actor conveniens Reum actione reali (quando nullam rem habet, debitam Reo) non sit Reus alicujus rei Reo debitæ, uti contingit, si solum personaliter obligatur Reo; hoc enim non obstat; cum omnis actio realis, intentata Reo, indirectè saltem, & consequenter etiam tendat in ejusdem personam, ut restituat, ut satisfaciatur, &c. nec enim ipsa res seipsam reddit; & vicissim actio etiam personalis plerumque tendat consequenter, & indirectè, in rem aliquam, ut si Emptor actione personali

Tom. II.

conveniat Venditorem, ad rem tradendam, pro qua pretium accepit ab Emptore; vel præster, quod sua interest, rem traditam non esse, &c. his præmissis:

Q. I.

An Reconventioni locus sit in causa criminali?

357. Resp. negativè; cujus ratio est, quòd non relatione criminis, sed canonicà purgatione Reus fiat innocens, c. 1. & 2. c. Prius. III. q. 2. ac L. 5. de publ. jud. quia non potest proponi causa reconventionis, nisi ab eo, cui per eam quæri possit, quoad diminutionem debiti per Actorem petiti; non potest autem quæri Reo per criminalem causam, cum pena cedat Reip. Quòd facit, quòd traditum in materia compensationis, eam non admitti in criminalibus, cum qua affinitatem aliquam habet reconventio. Deinde, quia Accusator non sponte elegit Judicem, sed postulante necessitate propter injuriam sibi, vel Reipublicæ illatam; & sic cessat ratio; propter quam inducta est reconventio: tum quia Accusator propter actionem civilem non debet distrahi à persecutione judicii criminalis, in quo vertitur publicum interesse, ne delicta maneat impunita: Abbas in c. 1. num. 22. in fine, h. t.

358. Not. autem, cum dicimus, reconventioni non esse locum in causa criminali; debere intelligi, quando ea causa criminalis criminaliter intentatur Reo; nam, si civiliter, locus erit reconventioni, ut habetur III. q. 2. c. cum Ecclesia alicujus Episcopi, aut possessiones, vel res ab armis ejus, vel à quibuscunq; aliis non ita sponte detinentur, aliquid illi non debet aut potest à quoquam ante redintegrationem omnium rerum suarum objici; sed prius illi legibus redintegranda sunt omnia, & postea tempore à Patribus definita sunt negotia ventilanda; quòd tamen intellige, finito criminali judicio; nam Reus conventus criminaliter, pendente hoc judicio Actorem reconvenire non potest. 1. non criminaliter; nisi Reus,

cor-

conveniendò criminaliter, majus crimen obiciat, aut suum, suorumque injuriam persequatur, *L. neganda. 19. ff. de his, qui accusare non possunt. L. 2. §. Sed et si, ff. de judiciis: non civiliter*; quia civilis actio criminali jure postponitur, *L. Adulterii. 33. C. ad Leg. Jul. L. fin. C. de Ordin. judic.*

559. Not. 2. cum num. præced. dicimus; Reum conventum *criminaliter*, posse Actorem quoque reconvenire criminaliter; debere intelligi, si Judex conventionis sit competens Actoris, seu Accusatoris; non autem secus; quia, ut diximus n. 557. Accusans non elegit alienum Judicem *sponte suâ*, sed necessitate boni communis, vel suæ injuriæ. Aliud est de Reo *civiliter* convento; tunc enim ei licebit; Actorem etiam pendente judicio civili reconvenire criminaliter non modò in causa diversa à causa conventionis; quam descendente ab illa (ut si eum accuset de falsis testibus, aut instrumentis in ea productis) sed eo casu judicium hoc criminale præfertur civili, & prius finiendum est, ut diximus num. præced.

§. II.

An reconventioni locus sit in causa spoliationis.

560. **D**E hoc agitur *c. fin. de ordine cognit.* ubi Gregorius IX. sic loquitur: *Super spoliatione conventus, adversus restitutionem petentem non est (nisi super quaestione spoliationis) sibi eum reconveniat, audiendus. Cum restitutionis petitio in hoc privilegiata noscatur, ut ipsam intentans non cogatur ante restitutionem spoliatoribus respondere. Quamquam ab agendo (spoliatione ab eis in modum exceptionis propositâ) repellatur.*

561. Ex hoc textu habetur, quòd si spoliatus agat in judicio possessorio contra spoliatorem, ut sibi res ablata restituatur; Reus conventus non audiatur, licet Actorem velit reconvenire super petitione alicujus rei, nisi reconveniat eum super alia spoliatione; quia judicium possessorium *Unde vi*, seu *recuperanda* possessionis, atque adeò petitio restitutionis in hoc est privilegiata, ut, qui eam intentat, non te-

neatur respondere Reo convento, antequam fiat rei ablata restitutio, licet Reus conventus possit illi opponere exceptionem alterius spoli, & sic eum ab agendo repellere; ita *c. fin.* pro intelligendo.

Not. 1. quòd Reus conventus in causa spoli ab ipso facti dupliciter possit vicissim in judicio Actori opponere spoliationem ab Actore factam: primò, si Actori commissam spoliationem ab ipso opponat per *modum exceptionis*; secundo, si per *modum actionis*, seu reconventionis; ut patet ex *c. cum dilectus. 2. de ord. cognit.* ibi: *Nos autem distinguendum esse credimus, utrum spoliationis quaestio sit objecta in modum actionis ad restitutionem petendam; an in forma exceptionis, ad intentionem adversarii repellendam?*

Not. 2. si Reus vicissim spoliationem commissam opponat per *modum actionis*, fore mutuas petitiones; consequenter utramque causam in judicium deductam debere unâ eademque sententiâ terminari; sic tamen, ut causa spoli ab Actore proposita tractetur prius; sic Innocentius III. in eod. textu, c. 2. ibi: *cum ea, in modum actionis proposita, intelligantur mutuae petitiones, sese tanquam diverse minime contingentes: ac per hoc juxta regulam juris (quâ dicitur, qui prior appellat, prior agat) quæ prius esset proposita; prius foret tractanda: quamquam in idem judicium ambae deductæ, vicissimque tractatae, simul essent eadem sententiâ terminandæ.*

Not. 3. si Actori in causa spoliationis à Reo per *modum actionis* opponatur vicissim spoliatio ab Actore commissâ, Actorem; probata sua actione (nimirum *spoliatione* sibi factâ) simpliciter; & absolute restituendum esse; licet non probaverit *proprietatem*; nec obesse reconventionem Rei; quia cum hæc reconventio sit actio, & actio tendat ad acquirendum, propter factam à Reo reconventionem, seu mutuam petitionem, non est repellendus; sed, ut dictum est, purè restituendus; quia spoliatus ante omnia est restituendus; *c. Ex literis. 5. de restitut. spoliat.*

Not. 4.

565. Not. 4. si Actori in causa spoliationis à Reo per modum exceptionis opponatur vicissim spoliatio contra Reum ab Actore commissa; excipientem prius audiendum, & exceptione probata, non obligatum iri ad respondendum Actori; ita textus cit. c. 2. ibi: *sed quoniam questio illa fuit ab eisdem nobilibus tantum in modum exceptionis objecta: interloquendo pronunciamus, ut probationes eorum super ipsa exceptione primitus audirentur, & eà probatà legitimè, Abbati non cogentur respondere super petitionibus memoratis, donec restituerentur ab ipso: cum spoliatori spoliatus, ante restitutionem non cogatur ullatenus respondere.*

566. Quæres, an Reus probata exceptione, & consequenter Actore ab agendo repulso, sit restituendus in tali casu? Resp. ad hoc dari responsum in dict. c. 2. §. Verùm, ibi: *verùm spoliatio in modum exceptionis tantum probatà, non est per hoc restitutio faciendà; quod intellige, non esse faciendam per Judicem imponendo sententialem restitutionem; cum, ut supponit casus, Reus opponendo Actori exceptionem spoliationis ab ipso factæ, nihil petierit (exceptio enim est solum actionis exclusio) Judex autem non tenetur adjudicare petitionem nihil petenti: Dixi per Judicem; nam secus est per Actorem, si velit prosequi suam actionem; nam aliàs in hoc casu propositæ contra illum, ac probatæ spoliationis manet ab agendo suspensus, dum Reo per ipsum restitutio fiat, ut ex ipso textu constat.*

§. III.

An reconventioni sit locus in causa appellationis?

567. **Q**uestio procedit de appellatione judiciali; nam de extrajudiciali affirmat Pirhing, de mutuis petitionibus, numer. 16. quòd in tali casu Judex principaliter adestur; loquendo autem de judiciali, ubi, in prima instantia victus, appellat, suadetur negativà, nimirum non concedi Victori reconventionem appellantis. 1. ex L. 2. §. 1. ff. Tom. II.

de Judiciis, ibi: ei quoque, qui ipse provocavit, non imponitur necessitas intra tempora provocationis exercenda Roma, vel alio loco, ubi Provocatio exercetur, aliis pulsantibus respondere. 2. ex L. 13. ff. quibus ex causis in possess. eatur, ibi: ad cognitionem Imperatorum à Praside provincia remissus, etsi in ceteris litibus Roma defendere se non cogitur, tamen in provincia defendendus est.

Rationem reddit Bartolus in Authent. & consequenter n. 15. quòd in casu, quo Actor non eligit sponte Judicem, sed quadam necessitate inductus, non possit reconveniri eotam eodem Judice, quem non tam probavit, quam coactè ei se subjecit, ut cessante ratione cit. L. 14. in causa appellationis, ob necessitatem saltem causativam, ex injuria, quam sibi persuadet appellans illatam per sententiam primam, cessare etiam debeat ejus decisio; quam rationem & sequitur Lanfrancus in Clement. Sape num. 67. de verb. signif.

Magis tamen placet, quam reddit 569. Haunoldus tom. 5. de jure, & just. tr. 3. num. 366. quia Judex appellationis unicè ad hoc eligitur, ut judicet super sententia Judicis in prima instantia, ut eam vel approbet, vel reformet; adeoque, quia causa reconventionis spectaret potius ad Judicem primæ instantiæ, coram quo conveniendus esset appellans extra casum appellationis, ideo Judex appellationis non debet se immiscere. Hanc rationem etiam assignat Gonzalez in c. 1. h. r. num. 10. dicens, reconventioni non esse locum, ubi non est actio; sed coram Judice appellationis non est actio; cum appellans non agat, nec aliquod jus persequatur; sed tantum conquatur de iniquitate sententiæ Judicis à quo.

Dices: si locus est reconventioni 570. etiam coram Judice ordinario; erit ei quoque locus coram Judice appellationis; nam. 1. Judex appellationis est Judex ordinarius; 2. Judex appellationis succedit in locum Judicis à quo per L. Tutor, ff. de Usur. Raynutius, de testa-

testament. 3. quia subrogatum sapit naturam subrogati, L. *si eum*, §. *qui injuriarum*, ff. *si quis cautionibus*; ergo sicut coram Judice à quo, sic coram Judice ad quem, erit locus reconventionis; 4. appellatio reducit causam ad eum statum, in quo fuit tempore litis contestatæ; c. *per tuas*, de appellat. & L. *ita demum*. 10. ff. de Procurat. sed lite contestatâ in causa principali, usque ad iudicii exitum, reconventio habet locum; ergo etiam coram Judice ad quem, seu appellationis.

371. Resp. ad. 1. omnino concedi, locum esse reconventioni etiam coram Judice ordinario, si hic etiam sit competens & capax respectu causæ reconventionalis; sed negari sequelam exindè factam ad Judicem appellationis; nam iste non Judex competens respectu aliarum causarum, quam de quibus ad eum provocatum est; c. *Pastoralis*, de offic. delegati; cum igitur causa reconventionalis coram Judice primæ instantiæ non sit mota, Judex appellationis de illa non est competens, atque adeo de illa cognoscere non potest. Ad. 2. Resp. cum distinctione, & concedo, quod Judex appellationis succedat in locum Judicis ordinarii, seu Judicis à quo, quoad merita causæ, ac ea, quæ in prima instantia sunt deducta; non autem, quoad reliqua; at causâ reconventionis ponitur non deducta in prima instantia; ergo. Idem est de Judice subrogato alteri, ut scilicet possit de illis cognoscere, quæ deducta sunt in instantia Iudicis, cui subrogatus est; ex quo habetur responsio ad. 3. Ad. 4. Resp. verum esse, quod appellatio, quoad ea, quæ deducta sunt in iudicium primæ instantiæ, reducat causam ad eum statum, in quo fuit tempore litis contestatæ; non autem quoad alia, quæ deducta non sunt in iudicium primæ instantiæ; hinc datâ *min. dist. conseq.* ergo reconventio etiam coram Judice appellationis usque ad iudicii exitum habet locum, quoad ea, quæ deducta sunt in iudicium primæ instantiæ, C. quoad alia, N. conseq. Qui enim causam reconventionis lite contestatâ potuit deducere

in iudicium primæ instantiæ, & non dedit, imputare sibi debet eventum, quod ad hoc non admittatur à Judice appellationis; cum potestas ejus non extendat se, nisi ad ea, de quibus Iudex à quo sententiam tulit, à qua est appellatum; nec enim munus ejus aliud est, quam approbare, vel reprobare iudicatum à Judice inferiore, si hic bene, vel malè iudicavit; non autem pronuntiare super alio, de quo nihil pronuntiavit inferior propterea, quod coram se nihil de re illa productum sit.

Neque argumentum bene sumitur à 572. Iudice delegato ad Iudicem appellationis in materia reconventionis. Nam licet jurisdictio delegata sit stricti juris, quoad ea, quæ ex mandato delegantis veniunt; secus tamen est quoad ea, quæ ex legis dispositione. Hinc est, quod Iudex delegatus legitimas exceptiones, & alia, quæ ipso jure veniunt, admittere teneatur, etiam si id expressum non sit, c. *ex parte* 13. c. *prudentiam*, §. *sexta*, de offic. delegati. Unde cum reconventio propter prorogationem à jure inductam admittatur, etiam coram delegato habet locum: at jurisdictio Judicis ad quem, seu appellationis, dispositione juris ad ea solum porrigitur, de quibus egit inferior per sententiam, à qua appellatum est; ergo.

§. IV.

An reconventioni locus sit in causis executivis, & Summariis?

Quid sint causæ Summarie, seu, quæ 573. iudicio summario tractari debent? constat ex dict. à n. 14. Causæ potèd executivæ dicuntur, quæ paratam debent habere executionem; quo posito Pirhing, h. t. n. 16. §. *Quarto*, respondet, in causis executivis non admitti reconventionem quoad hoc, ut *pari passu ambulet cum causa conventionis, & simul tractetur*; bene tamen quoad effectum prorogationis jurisdictionis, ut postea de causa reconventionis cognoscatur coram eodem iudice.

Berlichius apud Haunold. tom. 5. de Ju- 574. re, & Just. tr. 3. n. 371. ad utramque propositam quæstionem respondet affirmative.

mativè ; probatione desumptà ex Clem. i. de verb. signific. ubi, postquam dicitur : Verùm, quia juxta petitionis formam pronuntiatio sequi debet pro parte agentis, & etiam Rei, si quid petere voluerit, est ipso litis exordio petitio faciendà, sive scriptis, sive verbo, &c. statim subjungitur : quæ omnia, etiam in illis casibus, in quibus per aliam constitutionem nostram, vel aliàs procedi potest simpliciter, & de plano, ac sine strepitu, & figurâ judicij volumus observari.

575. Deinde, si dato casu non esset locus reconventioni, esset ex eo, quod causæ executivæ paratam habeant executionem ; & Summaria celeritatem desiderent, consequenter excludant reconventiones, utpote morosas, & noxias executioni paratæ, ac expeditioni celeri ; sed hoc non obstat : nam causa damni infecti est Summaria, per L. 1. ff. de damno infecto, ibi : cum res damni infecti celeritatem desideret ; sed hoc non obstante in causa damni infecti admittitur reconventio ; quia, cum, ut habetur L. 35. §. 2. ff. de Procuratoribus. Procurator Actoris debeat Actorem defendere, dicitur in L. cit. si stipulatione legatorum, vel damni infecti velit caveri, debet absentem (intellige Actorem) incompetenti Tribunali, & eadem Provincia.

576. Dices : in causa depositi non admittitur reconventio ; ergo nec in causis executivis. Ant. prob. ex L. penult. C. Depositum, ibi : si quis vel pecunias, vel res quasdam, per depositionis acceperit titulum, eas, volenti ei, qui deposuit, reddere, illico modis omnibus compellatur, nullamque compensationem, vel deductionem, vel doli exceptionem opponat, quasi & ipse quasdam contra eum, qui deposuit, actiones personales, vel in rem, vel hypothecariam præterens ; cum non sibi hoc modo depositum acceperit, ut non concessa ei retentio generetur : & contractus, qui ex bona fide oritur, ad perfidiam retrahatur. Resp. dato anteced. propter claram legem jam relatam, nisi ex utraque parte aliquid fuerit depositum ; N. consequ. nam pro isto contractu, seu causa depositi stat clarum privilegium, expressum dicta lege penult. quale non habetur jure expres-

sum pro causis executivis ; & Summariis.

Dixi : nisi ex utraque parte aliquid sit depositum. Nam tali casu locus est reconventioni, sic tamen, ut, quamvis statim restitui debeat depositum, hæc restitutio prius fiat illi, qui prior petiit, ut dicitur cit. L. penult. §. Sed et si, ibi : sed et si ex utraque parte aliquid fuerit depositum, nec in hoc casu compensationis prædito oriatur : sed depositæ quidem res, vel pecunia, ab utraque parte quam celeberrimè, sine aliquo obstaculo, restituantur, ei videlicet primùm, qui primus hoc voluerit, & postea legitima actiones integra quoque ei reserventur.

578. His exceptionibus aliqui annumerant alios quoque casus, in quibus locus non sit reconventio ; primus dicitur in casu, quo extrajudicialiter imploratur Officium Judicis ; quia tali casu non præcedit actio, quam præsupponit reconventio ; 2. quo quis conventus apud Dominum directum, & in causa feudali, reconveniret Actorem in causa non feudali ; nam Domini directi jure feudi quoad jurisdictionem restricti sunt ad causas tantùm feudales ; 3. si reconventio fieret in materia, seu causa, in qua Judex conventionis caret omni jurisdictione, ut si coram Iudice Laico Reus conventus in causa profana, reconveniret Actorem in causa merè spiritali ; 4. in momentanea possessione ; gloss. in c. fin. de ord. cognit. §. si Actor reconventus vellet Reum reconvenientem, etiam reconvenire ; propter nimiam actionum cumulationem.

579. Annotandum præterea, in quibusdam Provinciis, quoad materiam reconventionis jure municipali aliter procedi, quam decretum sit jure communi ; nam in certis locis solum admittitur in causis connexis, hoc est, quando causa reconventionis dependet, seu nascitur ex eodem contractu, vel instrumento, seu fundamento, ex quo procedit conventio ; sed hæc sunt juris solum statutarii ; in quo spectandus est rationabilis, & constans usus Tribunalium ; non varius, ut tunc procedat solum, quando servit causæ, pro qua privatis affectibus laborant Iudices ; rejiciatur verò prætextu

frivolo (est alius casus) si contrarietur.

ARTICULUS IV.

Quando proponi debeat reconventio.

580. **D**Uplex est sententia: prima Durandi in Specul. l. 2. p. 1. de Reconvent. §. Sequitur. 3. volentis, eam fieri posse quocumque tempore, etiam post litem contestatam, usque ad conclusionem in causa: altera communior eorum, qui docent, proponi debere statim in exordio litis, & in continenti, ante litis contestationem, vel immediatè post illam, & quidem priùs, quàm ad alia procedatur; ita Zoësius h. t. n. 10. & alii communiter, loquentes de reconventionem propriè, quæ scilicet ambulet pari passu cum conventionem, hoc est, quâ Reus conventus velit causam reconventionis cum causa conventionis simul eodem iudicio terminari, retardatâ conventionis causâ, dum etiam reconventio cognita simul finiatur; ut exponit Vallenensis h. t. §. 3. n. 1. secus enim erit reconventio solùm impropiè, quæ scilicet non retardet causam conventionis; quibus positus:

581. Resp. de quæstione proposita agi c. 1. h. t. ubi, cum Plebanus Maturensis, qui Abbatem ejus loci convenit, ab hoc reconventus, ad causam reconventionis Abbati respondere nollet, rescripsit Alexander III. Judicibus delegatis: quoniam rationis ordo exigit, ut Plebanus, & Clerici Maturen. Abbati, & fratribus Maturensis Monasterii, de iis, quæ adversus eos proponunt, debeant in vestra presentia respondere, cum sibi ex ipsis coram vobis, à Sede Apostolica delegatis justitiam postulant, exhiberi: Mandamus, quatenus actione Plebani & Clericorum proposita, & responsione facta: monitione præmissa compellatis eisdem memoratis Abbati, & fratribus in continenti, coram vobis, super suis quæstionibus respondere, ut vicissim postmodum rationes partium audientes, concordia, vel iudicio utriusque negotium terminetis.

582. De hoc etiam in Clement. Sape. 2. de Verb. signific. dicitur: Verùm, quia juxta petitionem pronuntiatio sequi debet, pro parte agentis, & etiam Rei: si quid petere voluerit, est ipso litis exordio petitio facienda; & in Novella 96. c. 2. ibi: Sancimus igitur, ut si quis obnoxium se habere arbitretur eum, qui contra ipsum accusationem proposuit, non apud alium Judicem, sed apud eundem statim ab initio hunc accuset, ut idem Judex in utraq; controversia sit.

583. Ex his juribus habetur, reconventionem (propriè dictam) debere fieri in ipso litis exordio, ut loquitur Clementina Sape; & statim ab initio ut dicitur Novellâ cit. vel saltem statim post litem contestatam, ut colligitur ex dict. c. 1. ibi: mandamus, quatenus actione Plebani, & Clericorum propositâ, & responsione factâ, compellatis eisdem Abbati super quæstionibus suis respondere; quia contestatione litis factâ propriè est initium, & exordium litis. Quod autem jura loquantur de reconventionem propriè dictâ, colligitur ex ipsis eorum verbis, c. 1. ibi: ut vicissim postmodum rationes partium audientes, concordia, vel iudicio utriusque negotium terminetis; & cit. Novell. ibi: ut idem Judex in utraq; controversia sit. Ex quibus tandem concluditur, reconventionem propriè dictam, non posse fieri ex intervallo, post litis contestationem; cum hæc assertio contrarietur apertè dictis juribus, jubentibus eam fieri in exordio, in initio; id, quod non habet facta ex intervallo v. g. post juramentum calumnix, &c. quod etiam colligitur ex hoc, quod titulus de mutuis petitionibus ponatur ante titulum de litis contestatione.

584. Dices, contrarium haberi ex c. Dispendiosa. 3. §. Reus quoque, de Rescript. ubi ampliat Pontifex statutum Gregorii IX. ut si quis plures actiones contra alium voluerit movere, literas non ad diversos, sed eisdem Judices impetret; secus, cateat commodo literarum, neque processus valeat, & Actor Reo condemnatur in legitimis expensis, Reus quoque eodem durante iudicio, Acto;

Actorem (si literas contra illum impetrarit) non nisi apud eosdem Judices, si non sint suspecti, reconvenire possit; simili pena, si contra hoc fecerit, puniendus. Nam ex hoc habetur, quod Reus Actorem reconvenire possit *durante judicio conventionis*; sed hoc *durat* usque ad conclusionem in causa; ergo. Sed ad hoc respondetur communiter, casum esse de reconventionem improprie tali; sic Haunold *tom. 5. in. 3. num. 339. §. Dixi*; Maranta *de ordin. judic. p. 4. dist. 6. num. 5.* & ex eo Barbof. *in cit. c. 3. num. 4.* ubi expresse addit causam; quia talis reconventio non ambulat pari passu; nec per eam retardatur causa conventionis; quod aperte denotat reconventionem improprie talem; ut notavimus super.

385. Ceterum; interpretatio illius textus in *c. dispendiosa*, quam sequitur Pirhing. *b. i. num. 17.* quod scilicet ibi videatur dici, Actorem a Reo reconveniri posse *etiam in litis progressu usque ad sententiam definitivam, vel saltem conclusionem in causa*, quia dicitur *durante judicio*, non videtur congruere casui, ac intentioni referentis. Nam; etsi verum sit, quod ibi dicatur, Reum conventum, *si durante eodem judicio Actorem sibi obnoxium dixerit*; hoc tamen non videtur appellare supra *idem* judicium, *identitate temporis*, quo durat; sed super *idem* judicium *identitate Judicium*; nam de hoc ibi erat questio proposita, an Reus, volens reconvenire Actorem, & ad hoc impetrans rescripta plura; possit uti; si sint *ad diversos judices*? & respondetur, *quod non*; sed quod debeant esse ad eosdem Judices *ejusdem judicii* contestatione litis cepti; quin dicatur hoc fieri posse, *quacunque parte judicii durantis*.

386. Observandum praterea; quando in juribus supra relatis dicitur, reconventionem fieri *coram Judice Rei* conventi; sic accipiendum esse; ut procedat; si reconventionis causa talis sit; ut alioquin Judex ille inter suos subjectos possit in tali causa jurisdictionem exercere: unde non valeret reconventio in causa spiritali coram Judice laico; item, si quis tantum

haberet jurisdictionem in causis civilibus, non posset Actor coram illo reconveniri in causa criminali & criminaliter; id, quod jam notavimus superius. Nam Judex in causa feudali non potest esse Judex in reconventionem super allodialibus, &c.

587. Observandum. 2. quod etsi causa conventionis, & reconventionis proprie dictae debeant simul terminari, hoc tamen debere intelligi *regulariter*; si enim alterutra exigeret celeritatem; vel immineret periculum animarum; talis causa foret prius terminanda. Nam dispositio juris humani non porrigitur ad casum, quo res fieri non potest, nisi cum gravi damno, vel periculo animae. Unde, quando dicitur, *qui appellat prior, agit. L. 29. de Judiciis*, verum est, *regulariter*, & secluso gravi alterius damno; praesertim animae.

588. Observandum. 3. reconventionem improprie, ex intervallo factam; post litis contestationem carere quidem hoc effectu, quod Judex debeat illam cum causa conventionis simul terminare; non tamen isto, quod consentiente Actore possit prorogare jurisdictionem; ut finita causa conventionis teneatur coram eodem Judice respondere. Ratio prioris partis est; quia; si illud procederet, deberet Actor statim respondere post responsum Rei; hoc autem in dato casu fieri non potest; cum casus ponat; reconventionem fieri primo post, & ex intervallo, quo nimirum conventio jam est in statu, quo suspendi non possit. Ratio posterioris est; quia si consentit (supposito aliunde, quod prorogare possit jurisdictionem Judicis alieni) contra nullum jus agitur; censetur autem consentire, non opponendo exceptionem reconventionis non interposito tempore debito.

AS):(o):(S)

ARTICULUS V.

De reliquis ad hunc titulum pertinentibus.

589. **P**RÆter superius dicta de mutuis petitionibus not. 1. quando dicitur, quod is, qui alterum convenit coram Judice non suo, debeat esse contentus, ut & ipse vicissim conveniri possit; atque adeo proroget jurisdictionem ejusdem, debere intelligi de prorogatione, quæ fit in personas alioquin jurisdictioni non subiectas; sic Maranta de ordin. judiciat. p. 4. dist. 6. n. 23. & quia hoc fundatur in dispositione juris civilis, cui non subsunt directe Clerici, ut ostensum est lib. 1. tit. 2. accipiendum est de prorogatione jurisdictionis erga personas Laicas, non autem Ecclesiasticas, ut diximus num. 316. Loquendo autem de causis alioquin Judici non competentibus, communiter distinguitur inter eas, quæ diversæ sunt vel secundum speciem, vel secundum quantitatem; & si diversæ sint secundum speciem, vel secundum quantitatem; & si diversæ sint secundum speciem, non est locus prorogationi; hæc enim ad similia tendit, & quæ sunt in eadem specie subjecta Judici relatè ad suos subditos, non merè in abstracto, sed in concreto, ut monuimus supr. à n. 549. & tenet Durandus l. 2. p. 1. de Reconvent. §. Nunc dicamus; secus, si solùm de quantitate; ut si Judex conventionis habeat jurisdictionem limitatam cognoscendi solùm de causis non excedentibus 10. aureos, si Reus Actorem reconveniat in majori quantitate; tunc enim censetur prorogata ejus jurisdictio etiam ad istam, quod decisum videtur L. 11. §. 1. ff. de Judic. ibi: *sed etsi mutua sunt actiones, & alter minorem quantitatem, alter majorem petat, apud eundem judicem agendum est ei, qui quantitatem minorem petit, ne in potestate calumniosa adversarii mei sit, an apud eundem litigare possim.*

590. Not. 2. licet verum sit, quod Judex, qui non potest cognoscere principaliter de causa, propter ejus arduitatem, possit de illa cognoscere incidenter, v. g. de

statu hominis, an sit liber, vel servus? (nam de hoc cognoscere non potest principaliter Judex pedaneus) potest tamen, si incidat in causa, quò agitur principaliter de hæreditate, ut dicitur L. 3. C. de Judic. & L. 2. C. de ordin. cognit. non tamen rectè sequi, quòd, licet Judex reconventionis non possit cognoscere principaliter de aliqua causa, si quis in eam coram ipso conveniretur; possit tamen in casu reconventionis, sicut in casu incidentiæ. Discrimen est, quia causa reconventionis non est necessariò connexa cum causa conventionis, sic, ut ista sine illa expediri non possit; secus est in casu incidentiæ.

Not. 3. quòd. modus procedendi in causa conventionis observandus sit etiam in causa reconventionis, ut colligitur ex c. Prudentiam. 2. h. t. Cum enim Celestino III. propositum fuisset, an, si alicui Judici à Papa causa delegata fuerit, remota appellatione, & Reus coram eodem Judice Actorem reconveniret, causa reconventionis similiter expediri debeat, remota appellatione, ita ut Actor audiendus non sit, si appellet? affirmative respondit Celestinus III. quia Actoris, & Rei, eadem conditio esse debet, & quomodo sibi justitiã administrari desiderat Actor, ita contentus esse debet, ut justitiã erga ipsum administraretur. Ex quo communiter deducunt Canonistæ, quòd modus procedendi per rescriptum, datus in causa conventionis, intelligatur repetitus in causa reconventionis; sic Vivianus l. 2. juris Pontif. pag. 46. & alii; quod procedit, sive rescriptum impetratum sit ad instantiam partis, sive motu proprio; cujus ratio sumitur ex textu, quòd in hoc Actoris, & Rei par debeat esse conditio; quare, si Judex debeat in causa conventionis procedere appellatione remota, vel processu summario, & solùm de plano; idem censetur repetitum, ut similiter procedat in causa reconventionis; id, quod etiam tradit Lancellottus de Attentat. p. 2. c. 14. limit. §. n. 53. & alii.

Not. 4. Judicem reconventionis non posse recusari ab Actore tanquam suspectum. Nam hoc ipso, quòd talem Judicem elegerit in causa conventionis, censetur in eum, consequenter factò demon-

stra-

stravit, quod eum non habeat suspectum; ita Carpzovius p. 1. const. 7. def. 3. quod tamen intellige, servatis causis, in quibus diximus reconventioni non esse locum. Unde not. 5. Actorem, si nolit respondere ad libellum reconventionis legitime factæ, in eo puniri, ut Reus non teneatur illi respondere ad libellum conventionis, jure illi à Judice negatâ audientiâ, prout colligitur ex c. 1. h. t. junct. gloss. v. respondere; sic Hostiensis in Summa, eod. numer. 4. & alii.

593. Not. 6. si Judex reconventionis propriè dictæ prius pronuntiaret super causa conventionis, sententiam quidem non fore nullam, Reum tamen posse appellare; sumitur ex L. 1. §. fin. ff. que sentent. sine appell. rescind. ibi: si apud eundem Judicem invicem petamus, si &

mea & tua petitio sine usuris fuit, & Judex me priorem tibi condemnavit, quo magis tu prior me condemnatum habeas, non est mihi necesse, pro hac causa appellare, quando secundum Sacras constitutiones judicatum à me petere non possis, priusquam de mea quoque petitione judicetur: Sed magis est, ut appellatio interponatur; in quo tamen textu videtur irrepsisse mendum aliquod, ibi: non est mihi necesse; ubi videtur potius legendum per interrogationem, an est mihi necesse? cum sequatur responsio: magis est ut interponatur appellatio; quod non esset, si sententia non teneret ipsa etiam jure, & appellare consequenter non foret necesse.

